

הי של סבינה

אוצרות הדף היומי

הרב יוסף חיים אהב ציון

הסטרא אחרא של עין הרע, כשם שנמצא להיפך שבזמן הש"ס היה סכנה בזוגות ובה הזמן אין קפידא בדבר כלל. ע"ש.

ומרן רבינו בשו"ת יביע אומר חלק ד' (אבן העזר סימן י') כתב: "ולפע"ד אדרבה בזה הזמן יש להקל מבזמן הש"ס, וכמו שמצינו בכמה עניני רוח רעה שבטלו בזה הזמן, וכמ"ש התוס' חולין (קז): גבי רוח רעה דשיבתא. וכן במרדכי (בשבת פרק המוציא יין). ובספר ים של שלמה (בחולין פרק כל הבשר). וה"נ לענין עין הרע שאין לחוש כ"כ בזה"ז, ודלא קפיד לא קפדי בהדיה. ובפרט בזה"ז שקשים השידוכים לבני הישיבות וקשה לזווג כקריעת ים סוף. וכאן ע"י השידוך יש תקוה שיוכל להמשיך בלימוד התורה. ראויה היא שתגן אלף המגן. ושומר מצוה לא ידע דבר רע".

מו.

"אי מתפח קמינא חריך שקי"

הזכרת זכויותיו

ברמז בשעת צרה

הקשה מרן החיד"א בפתח עינים כאן: "יש להרגיש אמאי לא הזכירו בשמו ויאמר אי מתפח ר' זירא ואמאי הזכירו בכינויו. ואפשר לומר במ"ש משם גורי האר"י זצ"ל דכשהאדם הוא בצרה טוב להזכיר זכויותיו לעורר מליצי יושר למעלה. ועל כן ר' אבנו אף הוא היה מתכוין להזכיר צדקת ר' זירא דלא היה שולט בו האור מצד כשרון מעשיו ולא איחרון שקיה אלא משום דיהבי ביה עינא. והיה מפורסם עד שהיו קורין לו קטינא חריך שקיה ומזה שנתפרסם לקרותו כך, רבים השיב מעון והרבה נתקנאו במעשיו ואלו הם פרקליטין גדולים ועל כן קראו כן לעורר הרחמים".

ובספרו מדבר קדמות (מערכת צ' אות י') כתב:

וטובים וכל הליכתם בשביל זה, שכן מוכח מן הלשון, ובודאי הם היו מכוונים בזה בשביל חיבוב ארץ ישראל לאכול מפירות המתוקים וחשובים שלה וכוונתם לשם שמים, והנה ודאי כולם היו חסידים וקדושים נמצא דבר זה הוא משנת חסידים ולית ביה פקפוק, ולכן מאחר שגם אתה השואל כונתך לשם שמים בשביל חיבוב א"י ולהודות לה' על הארץ ופירותיה הטובים לך אכול בשמחה והכל הולך אחר כוונת הלב".

וכן מצאתי במור וקציעה (סימן רח) שכתב: "ולא על חנם האריך התלמוד להזכיר אכילה מופלגת דר' יוחנן ותלמידיו כי אכלי פירות גינוסר, שנראית באמת גוזמא. אבל ח"ו שכוונו לספר בגנותם, אלא בשבחם ובשבח א"י נתכוונו. ולהודיענו שפירותיה נותנים חיים לעם עליה, ומוסיפים כח וגבורת ההשכלה".

"שמונים זוגות אחים
כהנים נשואים לשמונים
זוגות אחיות כהנות"

שני אחים להינשא

לשתי אחיות

ידוע מה שכתב בספר חסידים (ס"ו תעז): שני אחים הנשואים שתי אחיות, אחד מהם ימות, או לא יצליחו, לכך לא ישאו, ואם נעשה הדבר כך אחד מהם יגרש את אשתו. והנודע ביהודה תנינא (אה"ע ס' עט) הקשה על דברי ספר חסידים מסוגיין, דרואים שנישאו אחים לאחיות. והגאון החב"ב בכנסת הגדולה אה"ע (ס' סב הגב"י אות ד') כתב: ראינו רבים ב' אחים נשואים ב' אחיות, שלא עלה זיווגם יפה. והביאו מרן החיד"א בשו"ת יוסף אומץ (ס' לז אות ב'). ע"ש. ובספרו ברית עולם (ס' תעז) כתב, שאע"פ שבברכות (מד.) מוכח שלא היו חוששים לכך, י"ל דשאני בזה הזמן שגברה

מד.

"כי הוה אזלינן בתריה דר'
יוחנן למיכל פירות גינוסר"

הליכה במיוחד לאכול פירות ארץ ישראל

הנה מלשון הגמ' משמע שרבי יוחנן ותלמידיו הלכו במיוחד לאכול פירות גינוסר, וגם יש להבין מה שאכלו כ"כ הרבה מפירות אלו. וראיתי בשו"ת תורה לשמה (סימן תיח) שנשאל: "זכני השי"ת וקבעתי דירתי בארץ הקדושה בעיר צפת תוב"ב, והנה רחוק מן העיר באיזה שעות יש מקום אחד אשר גם הוא מארץ ישראל, שיש בו פרדסים ונמצאים שם פירות חשובים טובים ומתוקים ומשובחים במאד מאד, אשר גם בשאר ארצות המגדלות פירות טובים יש לפירות אלו שבח ויתרון. והנני שואל ממעכ"ת אם ארצה לילך בזמן גידול הפירות למקום ההוא, ואשב שם איזה ימים כדי לאכול מפירות הטובים שבו, אם יש בזה איזה פקפוק ממדת חסידות ללכת ממקום למקום מהלך איזה שעות בשביל אכילה והנאה של מותרות הגוף, כי כל אכילה זו היא בכלל מותרות נחשב, או דילמא שרי גם לפי מדת חסידים משום חיבוב ארץ ישראל, כי פירות הם של א"י ויש מצוה בהליכה לשם לאכול מפירות החשובים של א"י. יורנו המורה לצדקה ושכמ"ה".

והשיב בתורה לשמה: "גם לפי מדת חסידים לית בהא פקפוק וחשש, דכן מצינו בגמרא אמר רבב"ח כי הוה אזלינא בתריה דרבי יוחנן למיכל פירות גינוסר כי הוינן בי מאה הוה מנקטינן לכל חד וחד מאה מאה ולכל מאה מנייהו לא הוה מחזיק להו צנא בתלתא סאוי והוה אכיל להו לכולהון וכ"י ע"ש. הרי מפורש שהיו הולכין רבי יוחנן וסיעת מרחמוהי, מאה רבנן, ממקום למקום כדי לאכול פירות מתוקים

הרב שער אפרים שהביא ראיה מההיא דרבי אליעזר דשחרר עבדו ועבר אעשה דלעולם בהם תעבודו. ואם איתא דמצטרף יברא אדם ע"י ספר יצירה, דרבי אליעזר גדול כמו כמ"ש במדרש הנעלם (בזוהר ח"א דף צח. והנמשך), עכ"ד. ואנא דאמרי דאינה ראיה כלל דאמת דהיה כח גדול לר' אליעזר כי שיח וכי שיג לו ומי לנו גדול. מ"מ אפשר דממדת חסידות מעולם לא בעי עביד. ותו דלמא כל כי הא בעי הכנה הרבה והזמנה מילתא ולא כל שעתא מצי עביד."

(י), אחר שהביא את הגמ' בסנהדרין ופלפל בהם. כתב וז"ל: "הנה הבריאה היא שהיא בצורת האדם ולא שיהיה בה נשמה ולא נפש ולא רוח אלא חיות בעלמא" עכ"ל. ונסתייע סברתי סיוע שיש בו ממש שכיון שאין בו אפילו נפש אדם אין לו עסק וענין עם דברים הטעונים עשרה או שלשה נפשות מישראל, וע"ש עוד מה שכתב. ומרן החיד"א בברכי יוסף (אורח חיים סימן נה) כתב: "וראיתי במכתב להרב מהר"י לייב כ"ץ בן

"כשהאדם עומד בצרה יזכיר זכותיו בשעת סכנה, כ"כ הרב החסיד מהר"י חביליו זלה"ה משם רבינו האר"י זלה"ה, ונראה שיעשה המצאה לומר לשון דמשמעו ענין אחר אך פנימיותו משמע על הזכות שעשה, דאם יזכיר בפשיטות זכותיו מי יודע אם אדרבה נותן יד למקטרג שיהיה קטרוג בזכות עצמו מצד הכונה או מצד דלא עבד כדבעי למעבד וכיוצא, וזה יהיה לו למוקש להעיר קטיגוריא חדשה. אך באופן האמור שפשט משמעות דבריו הוא ענין אחר אין לקטרג, אך הקדוש ברוך הוא בוחן לבות ויודע כונתו האמיתית בדבריו ומרחם עליו. ובזה פירשתי בעניותי איזה כתובים ומאמרי רז"ל כמ"ש בספר הקטן דברים אחדים דף י"ב."

מ"ז:

"מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה, ושחרר עבדו והשלימו לעשרה"

אדם הנוצר ע"י ספר יצירה אם מצטרף למניין

הגאון החכם צבי בתשובותיו (סימן צג) דן בשאלה, האם אדם שנוצר על ידי ספר היצירה ושמות הקודש יכול להצטרף למניין. ואף כתב שם על זקנו שיצר אדם ע"י ספר יצירה. וזה תוכן דבריו: "נסתפקתי אם אדם הנוצר ע"י ספר יצירה כמו שראינו בגמ' (סנהדרין סה). וכן העידו על זקני הגאון מוהר"ר אליהו אבדק"ק חעלם. האם מצטרף לעשרה לדברים הצריכין עשרה, כגון קדיש וקדושה, מי אמרינן כיון שכתוב 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', א"כ לא ימצטרף. או דילמא כיון דאמרינן בגמ' סנהדרין, המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו מדכתיב חמשת בני מיכל כו', א"כ אף כאן נאמר כיון שמעשה ידיהם של צדיקים הוא א"כ הוא בכלל בני ישראל שמעשיהם של צדיקים הן הן תולדותם. (שאלה זו מצינו בקצרה במשנה ברורה בסי' נה ס"ק ד).

"ונראה לומר דכיון שראינו בגמ' שרבי זירא אמר לו שוב לעפרך, הרי שהרגו. ואם תאמר שיש בו תועלת לצרפו לעשרה לכל דבר שבקדושה לא היה ר' זירא מעבירו מן העולם, ואפילו אם נאמר שאין בו איסור שפיכת דמים. וכך מדוייק מהפסוק (אף שיש בו דרשות אחרות), 'שופך דם האדם באדם דמו ישפך', דוקא אדם הנוצר תוך אדם, דהיינו עובר הנוצר במעי אמו הוא דחייב עליה משום שפיכות דמים, יצא הוא אותו שנוצר ע"י ספר יצירה שלא נעשה במעי אשה, מ"מ כיון שיש בו תועלת לא היה לו להעבירו מן העולם. אלא ודאי שאינו מצטרף לעשרה לכל דבר שבקדושה כך נראה לי. וראיתי בספר הפרדס שחיבר מהר"ם קרדבורא (בשער היכלות פרק

לאסוקי שמעתתא

"מודים חכמים לר"א בכוס של ברכה שאין מברכים עליו עד שיתן לתוכו מים" (נ): האם חד פעמי נחשב לכלי

בתוספות (ד"ה מודים), הביאו דינא שכוס של ברכה צריך שיהיה 'חי', והסיקו לאחד מהתירוצים שחי הכוונה לכוס עצמה שתהיה שלמה, ע"ש. הנה הגר"מ פיינשטיין זצ"ל באגרות משה (או"ח חלק ג' סימן לט) הוציא מדברי התוס' כאן חידוש גדול וז"ל: "הנה בדבר כוס לקידוש אם רשאים לעשות על כוס שנעשה מנייר שהוא כלי רק לשעה, ששמע אשר אסרתי, אמת הדבר דהא התוספות מפרשים בברכות (דף נ: ד"ה מודים וכן בשבת (דף עו) כתבו זה בד"ה כדי בשם בני נרבוגא, דחי שנאמר בהדברים הצריכים בכוס של ברכה הוא שיהיה הכוס גופו כלי שלם ונפסק כן בש"ע (סימן קפג סעיף ג), וכתב המג"א (סק"ה) דאפילו נשבר רק בסיס שלמעלה נמי פסול אף שגוף הכוס שלם, וכוס של קידוש טעון כל מה שטעון כוס של ברהמ"ז כדאיתא (בסימן רעא סעיף י), אלמא דבעינן שיהא הכוס נאה שרק כוס כזה כשר לבהמ"ז ולקידוש, ורואה אני שבכוס של נייר שהוא רק לשעה על פעם זה לבד הוא עוד גרוע דאין לו שום חשיבות, שודאי אינו ראוי לבהמ"ז ולקידוש, אך כשליכא כוס אחר אולי יש להקל ע"כ".

ומרן רבינו זצ"ל בספרו חזון עובדיה שבת (ח"ב עמ' נה-נו), כתב שאין דבריו מוכרחים מכיון שהכוס הזה הוא בשלמותו משעה שיצא מידו של היוצר אין לנו כל מקום לאוסרו, וכ"כ בספר אז נדברו (חלק ו' עמוד קנד) להשיב ע"ד האגרות משה שהרי אפילו בקבוק של יין כשר לקדש עליו והעלה במסקנתו להתיר. והגאון רבי יוסף גרינוולד בשו"ת ויען יוסף פסק ג"כ להקל לענין כלי של נטילת ידיים שאע"פ שאחר תשמישם של כלי נייר אלו לשתיה בסעודה משליכים אותם מפני שהם זולים מאד, מ"מ מכיון שכוסות אלו תשמישן הוא חשוב שהכל שותים מהם משקים ולשם כך נעשו להשתמש בהם למשקה יש עליהם תורת כלי. ומיהו משום זה א-לי ואנהו נכון להדר לקדש על כוס של כסף וכיוצא בזה.

והוסיף מרן רבינו זצ"ל שם לחדש וז"ל: "ומכל האמור שלדעת הרבה אחרונים יש תורת כלי גם על שימוש חד פעמי, נראה לי דכלי אלומיניום שעשויים לשימוש חד פעמי, צריכים טבילה בלי ברכה כשהם נקחים מהגוי, דכלי סעודה מיקרו. ואע"פ שאין רגילים להשתמש בהם אלא פעם אחת או מספר פעמים ואח"כ משליכים אותם, מ"מ כיון שיש עליהם תורת הכלי חייבים בטבילה".